Barbara Skrobiszowa

KIERUNKI MIGRACJI PREFEROWANYCH NA TLE KIERUNKÓW MIGRACJI DEFINITYWNYCH

Cechy miejscowości zamieszkania ocenione jako uciążliwe, przykre, nie stwarzające warunków do życia na pożądanym poziomie i szans na ich poprawą w bliskiej przyszłości są często bodźcem do powstania preferencji opuszczenia tej miejscowości i przeniesienia się do miejscowości lepszej. Przy akceptacji cech miejscowości zamieszkiwanej dostrzeżenie możliwości dokonania znacznej poprawy warunków i ekonomicznych efektów pracy, pozycji społecznej, środowiska mieszkalnego, kształcenia dzieci itp. w innej miejscowości może także wpłynąć na wykształcenie preferencji migracji. Niekiedy wystarczająca jest chęć pozbycia się jednej, szczególnie odczuwanej uciążliwości w miejscowości zamieszkania, bądź pozyskania szczególnie cenionego elementu życia dostrzeganego poza nią.

Na mapach wyobrażeniowych powstają wówczas indywidualne tory preferowanych przemieszczeń wiodące z miejscowości o subiektywnie wyznaczonych niższych wartościach lokalizacyjnych do miejscowości o subiektywnie wyznaczonych wyższych wartościach lokalizacyjnych. Jeżeli waloryzacja miejscowości dokonywana przez preferujących migrację wykazuje wiele cech podobieństwa, indywidualnie kreślone na mapach wyobrażeniowych linie preferowanych przemieszczeń łączą się i tworzą nieliczne, silne strumienie. Jeżeli oceny poszczególnych miejscowości są silnie zróżnicowane, następuje dyspersja kierunków i linie indywidualnych, preferowanych przemieszczeń tworzą liczne niewielkie i niewiele różniące się od siebie strumyki.

Jeżeli rozpatruje się ruch preferowany między wybranymi rodzajami (grupami) miejscowości, wówczas przy względnie podobnym wartościowaniu poszczególnych grup miejscowości powstają potoki migracji preferowanej łączące każdą grupę miejscowości z każdą o zbliżonej wielkości. Przy silnie zróżnicowanym wartosciowaniu poszczególnych grup miejscowości powstają potoki albo również łączące każdą grupę miejscowości z każdą, lecz o bardzo zróżnicowanej wielkości, albo – w skrajnej sytuacji – niektóre z przepływów preferowanych mogą ulec redukcji a pozostałe różnić się swą wielkością.

Artykuł ma na celu udzielenie odpowiedzi na pytanie, jakie są preferowane kierunki migracji ludności naszego kraju pragnącej migrować, wynikające z waloryzowania miejscowości różnych grup wielkości i znaczenia z tytułu

pełnionych przez nie funkcji. Zatem i udzielenie odpowiedzi na pytanie, która z opisanych wyżej, teoretycznie możliwych sytuacji jest charakterystyczna w badanym czasie dla ruchliwej ludności naszego kraju.

Wobec możliwości realizacji jedynie jakiejś części migracji preferowanych interesujące jest pytanie, czy można je realizować jednakowo we wszystkich preferowanych kierunkach, to znaczy czy bariery ograniczające migracje działają ze zbliżoną siłą na wszystkie preferowane strumienie przemieszczeń, czy raczej działają selektywnie i jeżeli selektywnie, to jak. Ograniczanie potoków preferowanej migracji przez bariery we wszystkich kierunkach w przybliżony sposób oznaczałoby zbieżność statystyki o strukturze kierunkowej migracji definitywnych ze strukturą kierunkową migracji preferowanych i czyniłoby z tej statystyki cenne narzędzie do określenia proporcji preferowanych grup miejscowości docelowych, czyli do oceny aktualnej atrakcyjności badanych grup miejscowości dla ruchliwej części społeczeństwa naszego kraju. Selektywne działanie barier przekreślałoby takie jej znaczenie. Mogłoby ono być sprawcą mylnych sugestii o atrakcyjności poszczególnych grup miejscowości.

Na oba te pytania można udzielić odpowiedzi w oparciu o dane uzyskane przez autorkę dzięki przeprowadzonej ankiecie. Ankieta A_6 skierowana została do panelu gospodarstw domowych. Zalety losowania gospodarstw domowych pozwalają na uogólnienie wyników badań na wszystkie gospodarstwa domowe.[1] Oprócz analizy pozyskanych danych z ankiety niezbędne jest wykonanie analizy porównawczej tych danych z odpowiednim materiałem statystycznym. Czyni się to kolejno, najpierw w odniesieniu do gospodarstw domowych wiejskich a następnie gospodarstw zamieszkałych w mieście.

Rok badania migracji preferowanych przypada na czas, w którym przepływy migracyjne definitywne ze wsi do miast stały się od kilku lat dominującymi.[2] Jest więc strumień migracji definitywnych o kierunku wieś – miasto w roku badania, tj. w roku 1978 większy od strumienia wiodącego ze wsi do wsi i to ponad 1,5-krotnie.

W migracjach preferowanych potężny strumień wiodący ze wsi do miast obejmuje niemal wszystkich preferujących migrację mieszkańców wsi i jest ponad 20-krotnie większy od nikłego strumyka o kierunku wieś – wieś (tab. 1)

Tabela 1. **Kierunki migracji definitywnych i preferowanych ludności wiejskiej w 1978 roku w %**

Kierunki migracji definitywnych		Kierunki migracji preferowanych	
wieś – miasto	wieś – wieś	wieś – miasto	wieś – wieś
61,9	38,1	95,7	4,3

Źródło: K. Dziewoński, P. Korcelli: *Migracje w Polsce: przemiany i polityka.* W: *Studia nad migracjami i przemianami systemu osadniczego w Polsce.* Prace Geograficzne IGiPZ PAN nr 140, s. 32 – dane przeliczone przez autorkę. Ankieta A_6.

[1] Odpowiedzi w imieniu członków gospodarstw domowych udzielił 7103 respondentów, członków panelu, 4638 z miast i 2465 ze wsi; z nich 22,5% wyraziło chęć migracji. Szczegółowe wiadomości o panelu znajdą się w przygotowywanej przez autorkę szerokiej pracy na temat preferowanej ruchliwości przestrzennej.

[2] Jerczyński J. Gawryszewski A.: *Problemy demograficzne a rozwój systemu osadniczego.* W: Pod red. S. Kuklińskiego, *Gospodarka przestrzenna Polski. Diagnoza i rekonstrukcja.* Wrocław-Warszawa-Gdańsk-Łódź. Ossolineum 1984, s. 171.

Bariery ograniczają bardzo silnie kierunek preferowanej migracji ze wsi do miast. Dane statystyczne o migracjach definitywnych mogą sugerować zbyt wysoką atrakcyjność wsi dla ruchliwej ludności zamieszkującej wsie. Jest ona w badanym czasie zdumiewająco mała.

Strumień migracji definitywnych ze wsi do miast po podziale miast na trzy klasy wielkości dzieli się na trzy strumienie, względnie zbliżone swą wielkością, jednak niejednakowe: na największy wiodący do miast średnich, na nieco mniejszy od niego wiodący do miast dużych i na niewiele mniejszy od poprzedniego wiodący do miast małych.

Strumień migracji preferowanych ze wsi do miast dzieli się na trzy strumienie o nieco innych proporcjach: na dwa niemal identyczne wiodące do miast dużych i średnich, oba relatywnie trochę większe niż w migracji definitywnej i na trzeci wyraźnie od nich mniejszy wiodący do miast małych, sporo mniejszy od odpowiedniego strumienia w migracjach definitywnych (tabela 2).

Tabela 2. **Napływ ze wsi do miast trzech klas wielkości w migracjach definitywnych i preferowanych (w %, migracja wieś – miasto = 100%).**

Rok	Napływ rzeczywisty do miast			Napływ preferowany do miast		
	małych	średnich	dużych	małych	średnich	dużych
1977	29,8	36,4	33,8	–	–	–
1978	–	–	–	20,4	39,6	40,4
1979	28,6	37,5	33,9	–	–	–
1979	28,6	37,5	33,9	–	–	–

Źródło: *Rocznik Demograficzny 1979*. tab. 6/78 s. 161; *Rocznik demograficzny 1980*, tab. 6/99 s. 180. Ankieta A_6.

Bariery ograniczają preferowany napływ ze wsi do miast dużych. Miasta małe nie są tak atrakcyjne dla migrantów ze wsi, jak mogą to sugerować dane statystyczne o migracjach definitywnych.

Jeśli miasta docelowe podzielić na pełniące funkcje stolic województwa i na nie pełniące takiej funkcji, a następnie stolice województw podzielić na krajowe ośrodki rozwoju i na miasta centralne aglomeracji, wówczas strumienie migracji definitywnych i migracji preferowanych wiodące ku nim ze wsi wykazują sporo odrębności. W migracjach definitywnych tj. w ruchu rzeczywistym główny strumień kieruje się do miast bez funkcji stolicy województwa a znacznie mniejszy od niego do stolic wojewódzkich. Z niewielkiego tego strumienia rozdwajającego się ponownie większy prowadzi do miast centralnych aglomeracji, mniejszy do krajowych ośrodków rozwoju.

W ruchu preferowanym ze wsi do miast nieco większy jest strumień wiodący do stolic województw a mniejszy do miast bez tej funkcji. Z większego tego strumienia rozdwajającego się ponownie także większy, ale znacznie większy prowadzi do miast centralnych aglomeracji a mniejszy, i to znacznie, do krajowych ośrodków rozwoju (tab. 3).

Tabela 3. **Napływ ze wsi do miast bez funkcji i z funkcją stolicy województwa oraz do dwóch grup stolic wojewódzkich w migracjach definitywnych i preferowanych (w %).**

Napływ rzeczywisty do miast = 100% (rok 1979)		Napływ preferowany do miast = 100% (rok (rok 1978)	
napływ do miast niestołecznych	napływ do miast stołecznych	napływ do miast niestołecznych	napływ do miast stołecznych
62,3	37,7	47,6	52,4
napływ rzeczywisty do stolic = 100%		Napływ preferowany do stolic = 100%	
napływ do kraj. ośrod. rozw.	napł. do centr. aglom.	napływ do kraj. ośrod. rozw.	napływ do centr. aglom.
39,5	60,5	28,8	71,2

Źródło: *Rocznik Statystyczny Miast 1980.* GUS., tab. 7 s. 124 i dalsze; *Maly Rocznik Statystyczny 1981.* tab. 1 (28), s. 23 – dane przeliczone przez autorkę. Ankieta A_6.

W przepływie preferencyjnym ludności ze wsi pojawiają się bariery na drodze do miast pełniących funkcje stolic wojewódzkich a w ich grupie szczególnie do miast centralnych aglomeracji.

Migracje preferowane ze wsi, skierowane prawie w całości do miast a wśród nich głównie do miast dużych i średnich, do stolic wojewódzkich będących w przewadze miastami centralnymi aglomeracji świadczą wymownie o dostrzeganiu przez zdecydowaną przewagę ruchliwej cześci gospodarstw domowych zamieszkałych na wsi pożądanego wzrostu ich szans życiowych w miastach o znacznej pozycji w hierarchii ich wielkości i centralności. Struktura kierunkowa migracji definitywnych nie odzwierciedla tych preferencji.

Można sformułować tezę, że wiele wsi, wiele miast małych i spora część miast średnich nie pełniących funkcji stolicy województwa nie stanowi miast docelowych migrantów ze wsi lecz najczęściej przystanek w drodze do miast rzeczywiście wartościowanych przez nich najwyżej, w których pragną zamieszkać i że są to często wsie i miasta zbliżające ich do miast najwyżej przez nich waloryzowanych, na odległość umożliwiającą dojazdy do pracy do tych miast.

W migracjach definitywnych ludności miast kierunek miasto – miasto, zawsze większy od kierunku miasto – wieś, jest większy także w roku badania. Strumień migracji definitywnej z miast do miast obejmuje ponad 2/3 migrujących z miast, gdy strumień wiodący z miast na wieś mniej jak 1/3.

W migracjach preferowanych strumień wiodący z miast do miast jest wyjątkowo potężny, obejmuje niemal wszystkich mieszkańców miast preferujących migrację. Strumień wiodący z miast na wieś jest niemal niezauważalny (tab. 4.).

Tabela 4. **Kierunki migracji definitywnych i preferowanych ludności miejskiej w 1978 roku w %.**

Kierunki migracji definitywnych		Kierunki migracji preferowanych	
miasto – miasto	miasto – wieś	miasto – miasto	miasto – wieś
67,9	32,1	97,5	2,5

Źródło: Jak w tab. 1.

Ludność miejska preferująca migracje pragnie zamieszkać w miastach w odsetku jeszcze wyższym niż ludność wiejska. Miasta stanowią dla niej prawie wyłącznie atrakcyjne jednostki osadnicze.

Bariery z podobnie dużą siłą ograniczają preferowany napływ z miast do miast (ściślej przepływ z jednych miast do innych) jak napływ do miast ludności wiejskiej. Dane statystyczne o migracjach definitywnych z miast mogą sugerować dość dużą atrakcyjność wsi dla mieszkańców miast preferujących migrację, tymczasem jest ona znikoma.

Znaczna różnica między relatywną wielkością strumieni z miasta na wieś świadczy na rzecz tezy, że w migracji definitywnej ludności miast duża część migracji na wieś stanowi przemieszczenia wymuszone istniejącą sytuacją, że wiele wsi stanowi siedliska o charakterze przejściowym, z których przy sprzyjającej okoliczności nastąpi następne przemieszczenie do miejscowości rzeczywiście preferowanej i że duża część tych wsi leży bliżej preferowanego miasta niż miasto, z którego dokonana została migracja.

Strumień migracji definitywnych z miast do miast po podziale miast docelowych na trzy klasy wielkości dzieli się na trzy mniejsze: na proporcjonalnie największy kierujący się ku miastom dużym, na wiele mniejszy kierujący się do miast średnich i na znacznie mniejszy od poprzedniego strumień kierujący się do miast małych.

Strumień migracji preferowanych z miast do miast trzech klas wielkości dzieląc się także na trzy mniejsze nie powielą proporcji tych strumieni opisanych w ruchu rzeczywistym. Strumień kierujący się do miast dużych jest wielki, obejmuje niemal 3/4 migrantów, a nie niecałą ich połowę, jak w migracji definitywnej. Pozostałe dwa strumienie są już małe i do miast średnich i do miast małych, zwłaszcza ten ostatni. (tab. 5).

Tabela 5. **Napływ z miast do miast trzech klas wielkości w migracjach definitywnych i preferowanych (w %; migracja miasto – wieś = 100%)**

Rok	Napływ rzeczywisty do miast			Napływ preferowany do miast		
	małych	średnich	dużych	małych	średnich	dużych
1977	21,3	33,5	45,1	–	–	–
1978	–	–	–	7,2	20,6	72,4
1979	20,6	34,1	45,3	–	–	–

Źródło: Jak w tabeli 2.

Bariery pomniejszają silnie preferowany napływ z miast do miast dużych. Deformują znacznie strukturę ruchu preferencyjnego z miast ku miastom trzech klas wielkości.

Dane statystyczne o napływie migrantów z miast do miast trzech klas wielkości mogą wywołać wrażenie, że miasta średnie a nawet małe wykazują sporą atrakcyjność i że są często wysoko waloryzowane przez ruchliwych mieszkańców miast. Tymczasem atrakcyjność miast w ocenie mieszkańców

miast preferujących migrację spada bardzo szybko wraz z malejącą klasą wielkości miast, wykazując skokową różnicę między miastami dużymi a pozostałymi.

Bariery deformują także znacznie przepływy preferowane przez ruchliwych mieszkańców miast wszystkich klas wielkości do innych miast tych samych klas i czynią to nieco selektywnie (tab. 6.).

Zamieszkiwanie w miastach różnej wielkości wywiera wpływ na proporcję potoków migracyjnych do miast trzech klas wielkości w ruchu rzeczywistym, jednak w dużej mierze odmiennie, jak na proporcje potoków do tych klas wielkości miast w ruchu preferowanym.

Dane o przepływach rzeczywistych mogą wywołać sugestię o umiarkowanie rosnącej atrakcyjności miast wraz z rosnącą klasa ich wielkości, względnie podobnej u mieszkańców miast poszczególnych klas wielkości. Tymczasem w ruchu preferowanym ujawnia się znaczny wzrost atrakcyjności miast wraz z rosnącą klasą ich wielkości, ze skokową różnicą atrakcyjności między miastami dużymi a średnimi.

Tabela 6. **Przepływy między miastami trzech klas wielkości w migracjach definitywnych i preferowanych (w %)**

z miast	do miast	migracje definitywne			migracje preferowane		
		małych	średnich	dużych	małych	średnich	dużych
małych	100	22,4	33,6	40,9	8,1	26,7	65,2
średnich	100	19,7	28,9	51,4	7,7	18,6	73,6
dużych	100	19,9	36,4	43,7	5,5	14,7	80,6

Źródło: *Rocznik Demograficzny 1980*, tab. 6. (99), s. 180 – dane dla roku 1979, przeliczone przez autorkę. Ankieta A_6

Bardziej szczegółowa analiza różnic między przepływami rzeczywistymi a preferowanymi pozwala na następujące stwierdzenia. Bariery pomniejszają bardzo silnie wielkie potoki przepływów preferowanych do miast dużych z każdej klasy wielkości miast. Działają selektywnie ograniczając najsilniej przepływy z miast dużych do miast dużych, mniej dwa pozostałe, z tym że silniej z miast średnich do dużych, niż z małych do dużych. Z powodu istnienia barier na drodze do miast dużych dane o przepływach rzeczywistych do nich mogą sugerować znacznie niższą atrakcyjność miast dużych dla ruchliwych mieszkańców miast wszystkich klas wielkości. Mogą jednocześnie sugerować dość wysoką atrakcyjność miast średnich dla ruchliwych mieszkańców miast wszystkich klas wielkości, szczególnie przewiększając atrakcyjność miast średnich dla preferujących migrację mieszkańców miast dużych. Wreszcie mogą sugerować, że duża część, bo ok. 1/5 ruchliwych mieszkańców miast każdej klasy wielkości za najbardziej atrakcyjne uznaje miasta małe. Tymczasem atrakcyjność małych miast jest bardzo mała nawet dla mieszkańców innych miast małych i tym mniejsza, im z klas kolejno wyższych oceniają ją ruchliwi ich mieszkańcy.

Bariery, deformując różnorako przepływy preferencyjne między miastami różnych klas wielkości, nie pozwalają w oparciu o dane statystyczne o ruchu rzeczywistym na przybliżone określenie proporcji preferowanych przepływów między nimi.

W migracjach definitywnych w badanych latach, jak i w wielu latach poprzedzających, miasta klasy wyższej wykazują dodatnie salda migracyjne z miastami klasy odpowiednio niższej. W migracjach preferowanych salda takie również występują, są one jednak znacznie większe. Ujemne saldo migracyjne miast małych z miastami obu wyższych klas wobec wykazanej wcześniej bardzo niewielkiej ich atrakcyjności dla preferujących migrację mieszkańców wsi – może nie zostać skompensowane napływem tej ludności.

Możliwość realizacji przepływów zgodnych z preferencjami groziłaby upadkiem wielu miast z klasy miast małych.

Atrakcyjność miast klasy średniej a zwłaszcza miast klasy dużych wiąże się po części z występowaniem w ich zbiorze miast pełniących funkcje stolic województw. Miasta te szczególnie często obdarzane są najwyższą wartością lokalizacyjną przez mieszkańców miast preferujących migracje. Z całego napływu preferencyjnego do miast potężny strumień złożony z ponad 3/4-tych migrantów kieruje się do stolic województw, mimo że jest ich w omawianym zbiorze miast tak niewiele. Strumień zaś obejmujący mniej jak 1/4-tą tych migrantów kieruje się do wszystkich pozostałych miast obu tych klas wielkości.

Proporcja taka nie tylko nie występuje w ruchu rzeczywistym ale dane statystyczne o migracjach definitywnych wręcz sugerują wysoką atrakcyjność miast bez funkcji stolicy wojewódzkiej. Bariery do miast stołecznych wykazują wielką siłę i skutecznie hamują preferowany napływ do nich (tab. 7.).

Tabela 7. **Napływ z miast do miast bez funkcji i z funkcją stolicy województwa (w %).**

Napływ rzeczywisty do miast = 100%		Napływ preferowany do miast = 100%	
napływ do miast niestołecznych	napływ do miast stołecznych	napływ do miast niestołecznych	napływ do miast stołecznych
61,6	38,4	22,1	77,9
Napływ rzeczywisty do stolic = 100%		Napływ preferowany do stolic = 100%	
napływ do kraj. ośrod. rozw.	napł. do centr. aglom.	napływ do kraj. ośrod. rozw.	napływ do centr. aglom.
26,1	73,9	13,4	86,6

Źródło: Jak w tabeli 3.

Stosunkowo mały strumień migracji definitywnych wiodący ruchliwą ludność miast do stolic województw dzieli się na dwa mniejsze: na proporcjonalnie bardzo wiele większy strumień do miast centralnych aglomeracji i dość mały do krajowych ośrodków rozwoju. Bardzo wielki strumień migracji preferowanych do stolic województw dzieli się także na dwa różniące się swą wielkością strumienie: wybitnie dominujący, wiodący do miast centralnych aglomeracji

i bardzo mały do miast – krajowych ośrodków rozwoju. Migracje preferowane ujawniają wyjątkową atrakcyjność miast centralnych aglomeracji dla migrantów z miast.

Po dokonaniu przedstawionej analizy wypowiedzi zawartych w ankietach, udzielonych przez preferujących migrację respondentów o preferowanych przez nich miejscowościach naszego kraju i po porównaniu odpowiednich danych z ankiet z danymi statystycznymi można udzielić odpowiedzi na postawione na wstępie pytania.

Charakterystyczne jest, że preferujący migrację w naszym kraju w końcu lat siedemdziesiątych bardzo silnie różnicują atrakcyjność omawianych grup miejscowości.

Nie dochodzi do wyeliminowania przepływów preferowanych między jakimikolwiek omawianymi grupami miejscowości, lecz strumienie przepływów o kierunkach: wieś-małe miasta, miasta wszystkich klas wielkości – małe miasta i bardziej jeszcze kierunki: wieś – wieś i miasto – wieś są wyjątkowo małe.

Indywidualne tory preferowanych migracji łączą się natomiast w szczególnie duże strumienie, gdy wiodą w górę hierarchii wielkości i znaczenia (centralności) analizowanych grup miast. Są one wielokrotnie większe od niewielkich strumieni wiodących w dół hirarchii wielkości i centalności tych grup miejscowości. Są one także wiele większe od strumieni między jednostkami osadniczymi należącymi do tej samej klasy wielkości.

Bariery działają selektywnie. Ograniczają ruch preferowany w górę wielkości i centralności miejscowości, także między miastami klasy średniej i między miastami klasy dużej. Ograniczenia te są różnie duże w poszczególnych kierunkach i tylko na ogół tym większe, im do miejscowości wyższych hierarchią wielkości i centralności prowadzą i im na wyższym poziomie hierarchii wielkości miast dokonuje się wymiana preferujących migrację.

Struktura kierunkowa migracji definitywnych nie odzwierciedla struktury migracji preferowanych i nie przydaje sie do jej oszacowania. Dane statystyczne o kierunkach migracji definitywnych mogą sugerować niewłaściwe wnioski o przypisywaniu najwyższych wartości lokalizacyjnych omawianym grupom miejscowości przez ludność pragnącą migrować, tj. sugerować niewłaściwe wnioski o atrakcyjności tych grup miast.

Dla określenia struktury kierunkowej migracji preferowanej, wynikającej z indywidualnych, subiektywnych ocen atrakcyjności różnych grup miejscowości nieodzowne są badania ankietowe.

Wobec zmian w życiu społeczno-gospodarczym kraju i reakcji na nie ludności, m. in. także w zakresie preferencji migracyjnych, a w tym i w strukturze kierunkowej migracji preferowanej, badania ankietowe należałoby co jakiś czas powtarzać.

Barbara Skrobisz

DIRECTIONS OF PREFERRED MIGRATIONS AGAINST BACKGROUND OF DEFINITE MIGRATIONS

(Summary)

The article aims at answering two questions: 1) what are the preferred migration directions of the population which wants to migrate in our country to places of different size and significance (centrality) possible to determine on the basis of questionnaire surveys of the author, 2) do barriers restricting the migrations exert a similarly strong impact upon all the preferred migration flows or are they selective and how, if at all.

The analysis of the data obtained, presented in tables, constitutes a basis for several basic statements. Streams of the preferred migration flow between all the investigated groups of cities, i.e. in all possible directions but they are much differentiated in volume. They are particularly big while leading upward the hierarchy of size and significance and they are small when they lead in the opposite direction. Flows between cities of the same size groups are the bigger, the higher are the groups of cities between which they occur. And this is the answer to the first question.

The analysis of preferred migration directions contrasted in tables with proper statistical data on definite migrations makes it possible to answer the second question. Barriers act in a selective way. They restrict preference movement upward the hierarchy of size and significance, also between cities of medium and big size. Those restrictions are different in particular directions. They are generally the greater, the higher is the hierarchy of size and significance of the city towards which they lead and the higher is the size hierarchy level at which the preferred migration occurs. Hence the structure of definite migrations does not reflect the structure of preferred migrations and in our conditions it is not useful in its approximate determination.